

ÓBUDAI EGYETEM
ÓBUDA UNIVERSITY

Ne a világítástól legyen csíkos a zebra!

Nádas József
Molnár Zsolt
Dr. Molnár György

Óbudai Egyetem
Kandó Kálmán Villamosmérnöki Kar

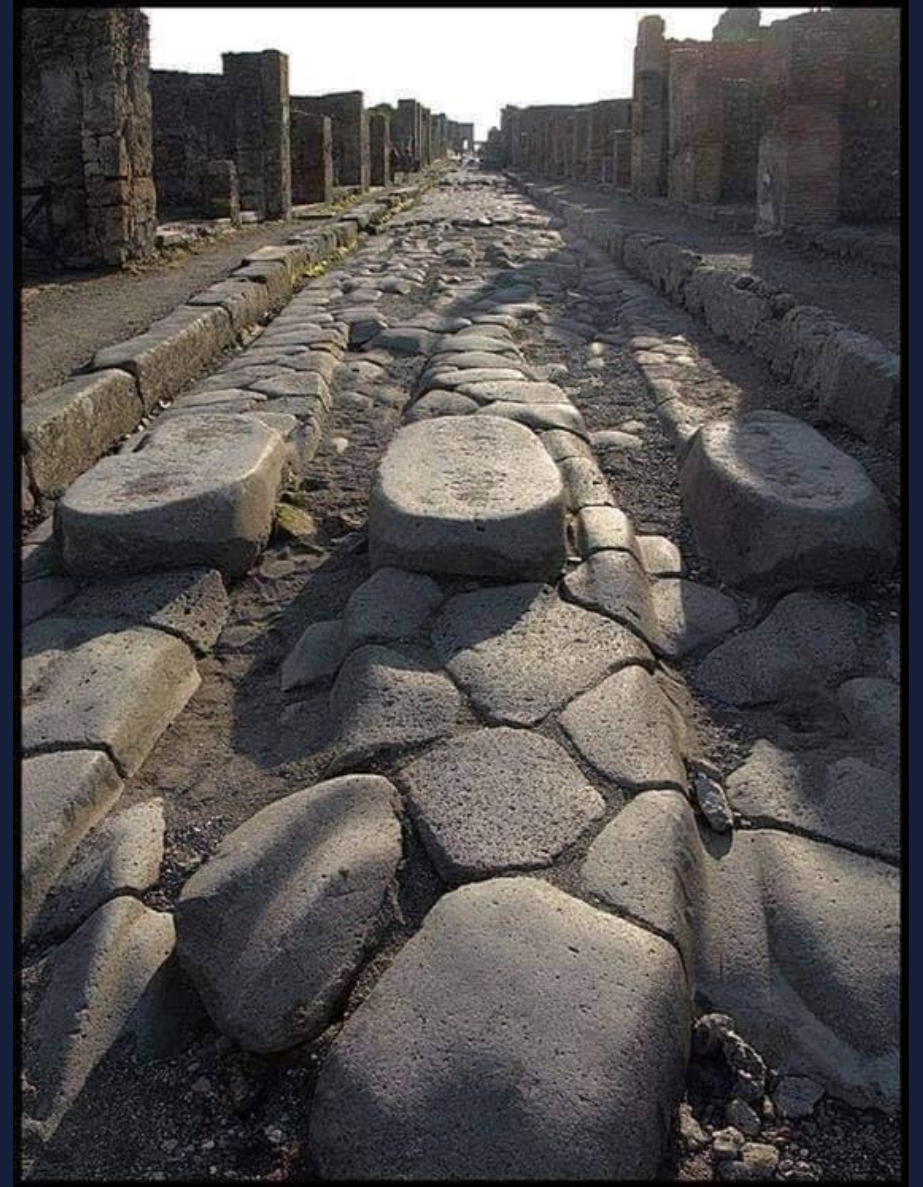
LII. Közvilágítási Ankét
Cegléd, 2023.05.11-12.

Kis zebratörténet

Pompei, ie. ~2000.

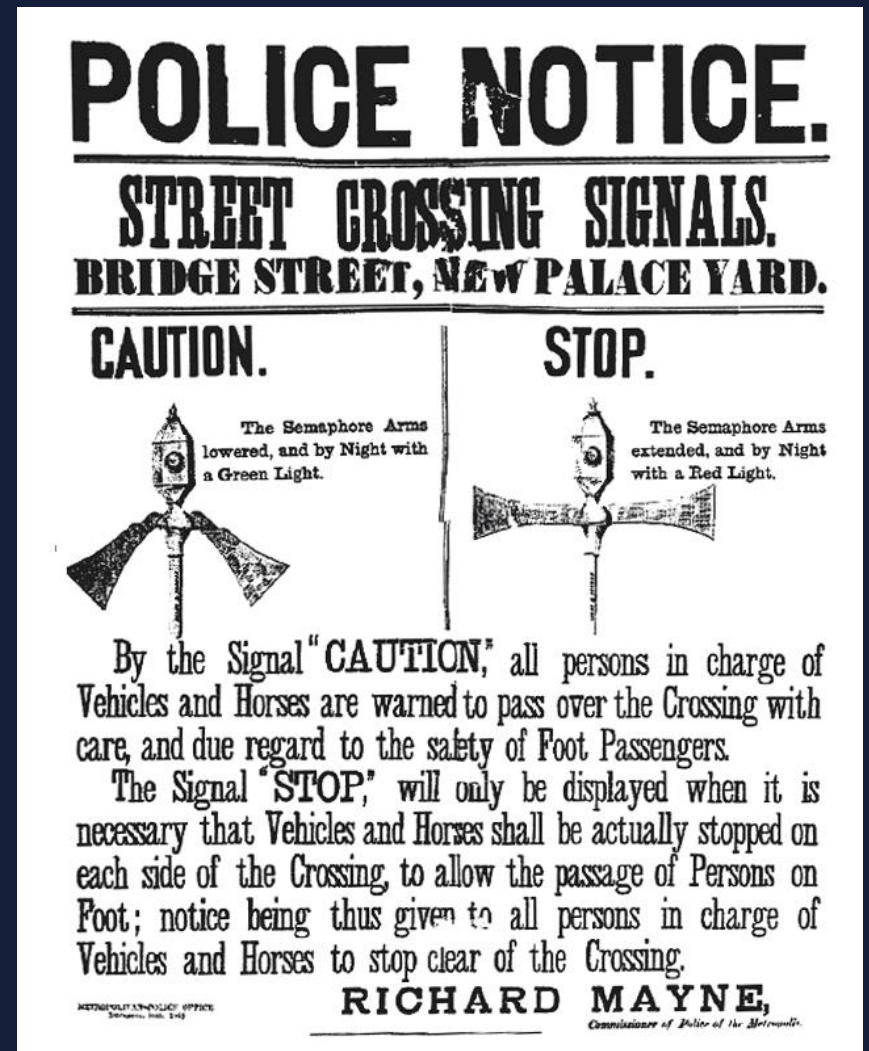
- gyalogos átkelők
- az úttest vízvezető (csatorna) is volt egyben
- szekérkerék elfért közte

Kis zebratörténet

London, Bridge St., 1868.

- rendőr által működtetett vasúti jelzés
- színes gázlámpafénnyel, zöld/piros
- egyetlen darab készült belőle,
- 1869-ben a gázlámpa felrobbant
- **elsőbbséget biztosított a gyalogosoknak**

Kis zebratörténet

C-crossing, UK

- 1930. London
- Kék-sárga tábla
- halszálkás „zebra”
- elsőbbséget ad a gyalogosnak („szent sáv”)
- összesen 31 épült ezekből

Kis zebratörténet

Belisha-fény bevezetése, UK

- 1934. London, Hyde park, Kensington Rd
- Leslie Hore-Belisha közl. miniszterről elnevezve
- sárga figyelmeztető jelzés az út két oldalán
- gyalogosforgalomra hívja fel a figyelmet, **elsőbbséget ad a gyalogosnak**
- izzólámpás, konstans, később villogó fény (750/750ms)
- öt év alatt 34000db került telepítésre

Kis zebratörténet

Kísérleti zebrák

1940. brit Transport Research Laboratory, klf. jelöléssel kísérleteztek

1948. London: első pontozott zebrák

1949. London, Kensington Rd.: első kísérleti csíkos zebra

Kis zebratörténet

Nemzetközi egyezmények

1949.09.19. Genfi Nemzetközi Közúti Közlekedési Egyezmény – „kijelölt gyalogosátkelőhely” fogalma

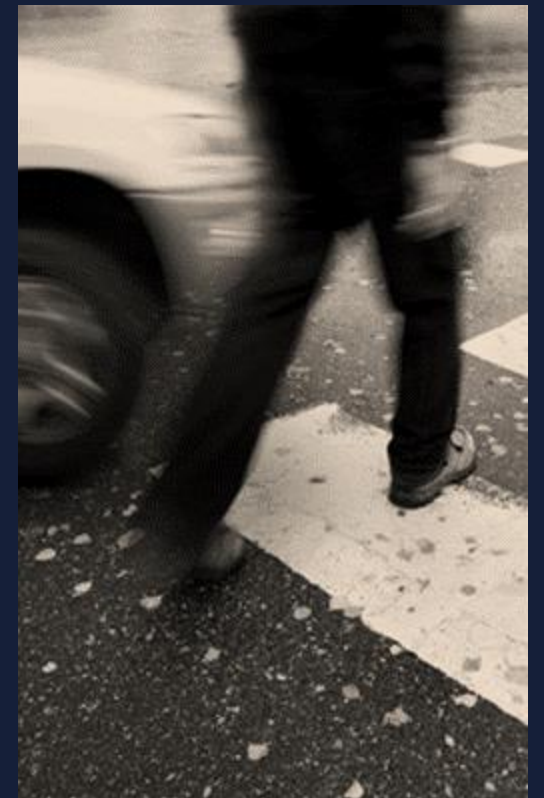
1957.12.13. Genfi Útjelzésekre vonatkozó európai Egyezmény – táblák és csíkozás rögzítése

1952.07.08. München, első zebracsíkos zebra, később több német nagyvárosban eltrjedt

1953.08.24. StVO (német KRESZ): kijelölt gyalogosátkelőhely, két vonal vagy zebracsíkos, **járműnek van elsőbbsége!**

1964.06.01. StVO (német KRESZ): **gyalogos elsőbbségi helyzetének rögzítése**

1968.11.08. Bécsi Közúti Közlekedési Egyezmény

Kis zebratörténet

Híres zebrák

1951.10.31. Slough (UK): első zebramintás zebrák

1955. London, Abbey Rd. –

1969. Beatles: Abbey Road c album

2010. műemlék

Kis zebratörténet

Budapesti zebrák

1928: 13000 gépjármű Bp-en, 1500 gázolásos baleset (4db/nap)

- Gyalogosok szigorúbb büntetése
- Kijelölt gyalogátkelők létesítése, **járműnek van elsőbbsége!**

1928.11.13. pontvonalakkal kijelölt gyalogos átkelő Nagykörút x Rákóczi út (Nemzeti Színház)

Kis zebratörténet

Budapesti zebrák
1943. Erzsébet híd hídfő

Kis zebratörténet

Budapesti zebrák

1957. Andrásy út – első csíkos zebra

1960-as évek vége: Európai egyezményeknek megfelelő zebrák felfestése Mo-n

1975.02.05. KRESZ – kijelölt gyalogosátkelőhely, tábla, útburkolati jel definiálása, elsőbbségi helyzet rögzítése

Kis zebratörténet

Okos zebrák

2017. Első mo-i okos zebrák (Debrecen, Zalaegerszeg)

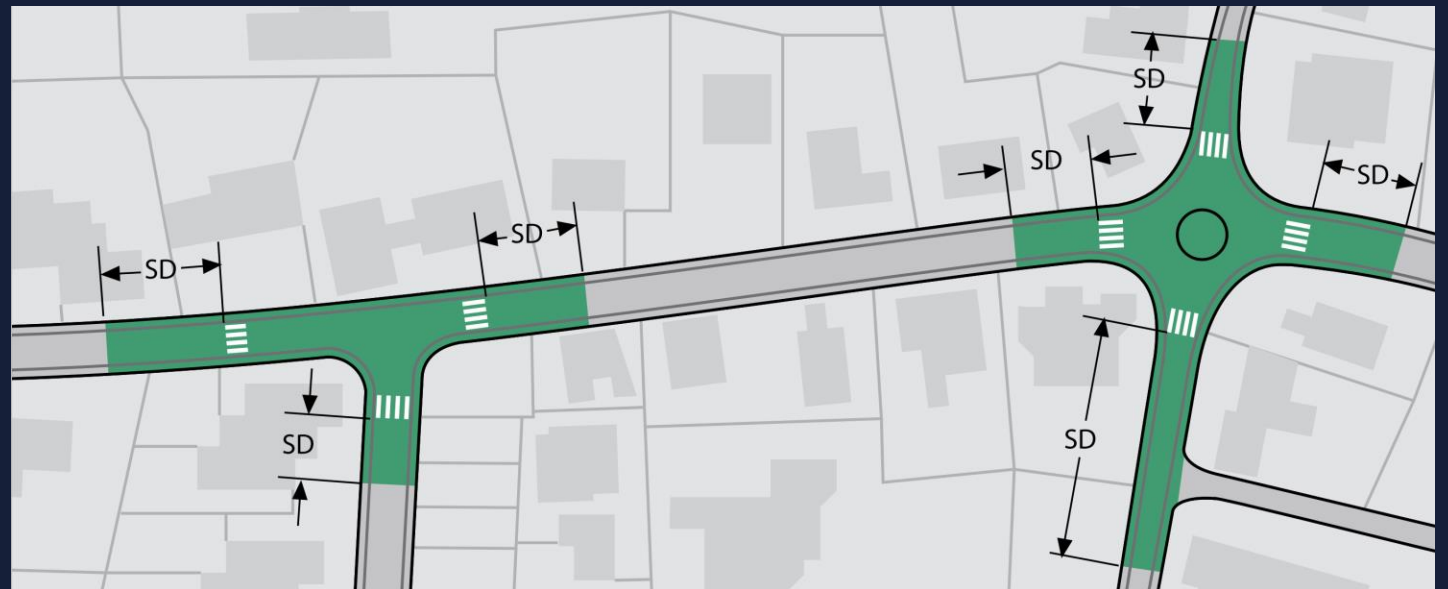
Balesetek

Konfliktusterület

- KRESZ 21.§:
  - (6) A gyalogos az úttestre akkor léphet, ha meggyőződött annak veszélytelenségéről.
  - (7) A kijelölt gyalogosátkelőhelyen áthaladó gyalogosnak a járművekkel szemben elsőbbsége van.
- Minden zebra konfliktusterület, de nem minden konfliktusterület zebra

Közlekedési baleseti adatok EU [Eu riport]

- 1 millió sérülés
- 22000 haláleset, ebből
- 4600 halálos gyalogosgázolás

[Licht Vissen 03]

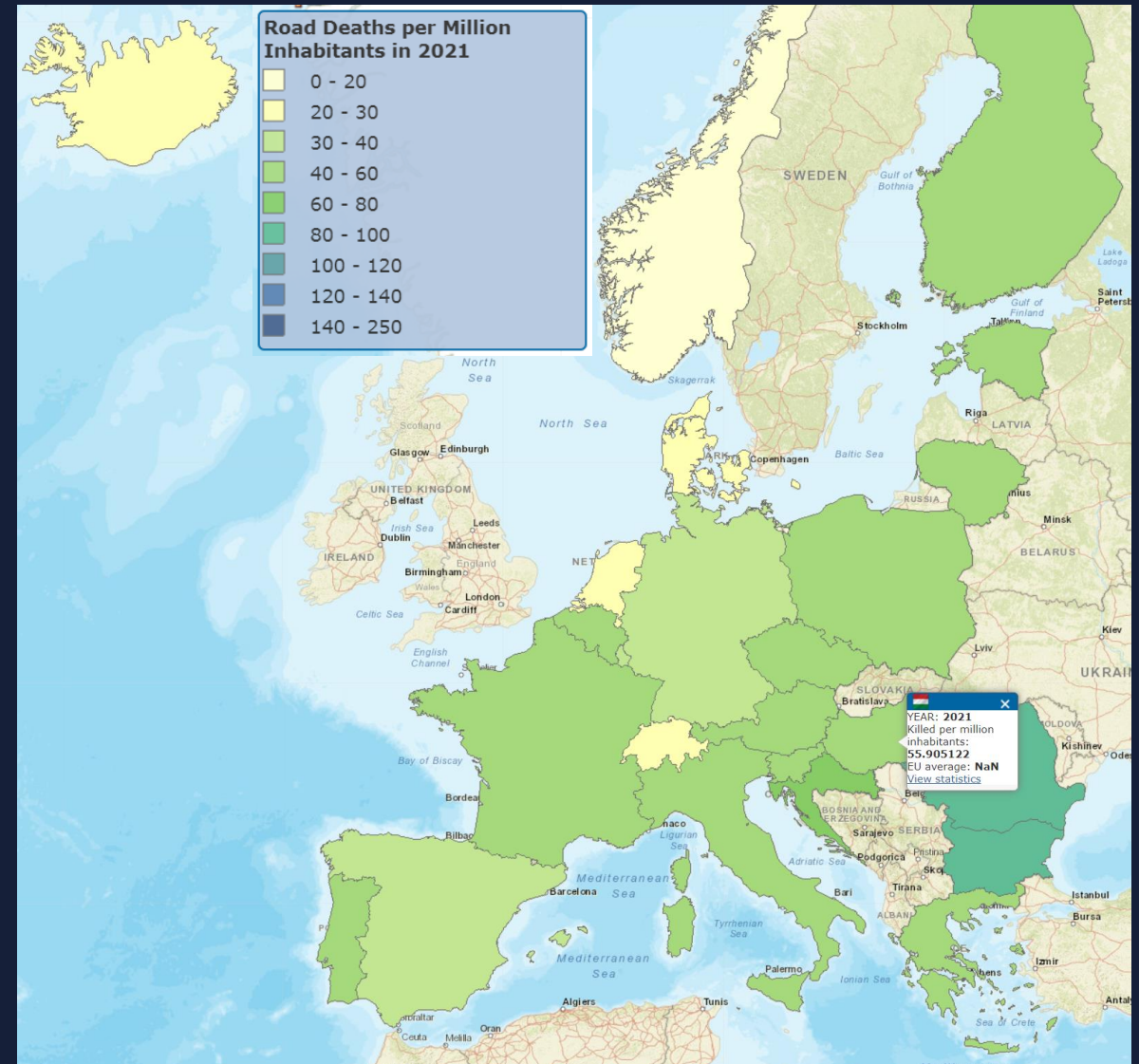
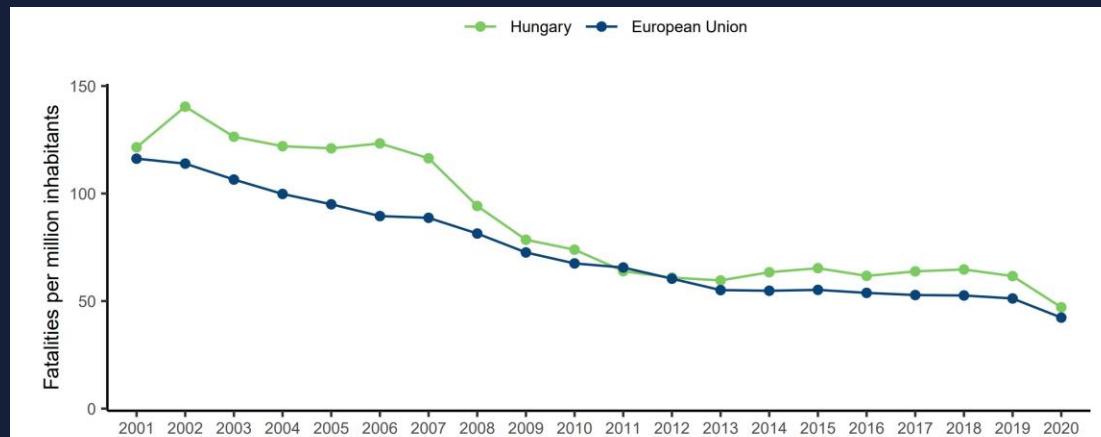
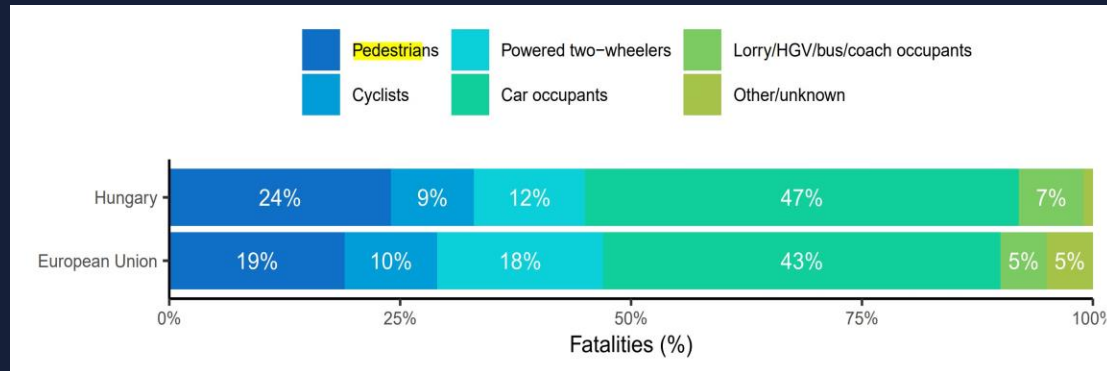
Nádas J., Molnár Zs., Dr. Molnár Gy.: Ne a világítástól legyen csíkos a zebra!
LII. Közvilágítási Ankét, Cegléd 2023.05.11-12.

Balesetek

Magyar adatok

- 2021: 56 fő/ 1M lakos halálos közlekedési baleset
- gyalogos baleset aránya 24%
- gyalogosgázolások 32%-a zebrán [KSH]

[EC: Road Safety Profile Hungary 2021]

Balesetek

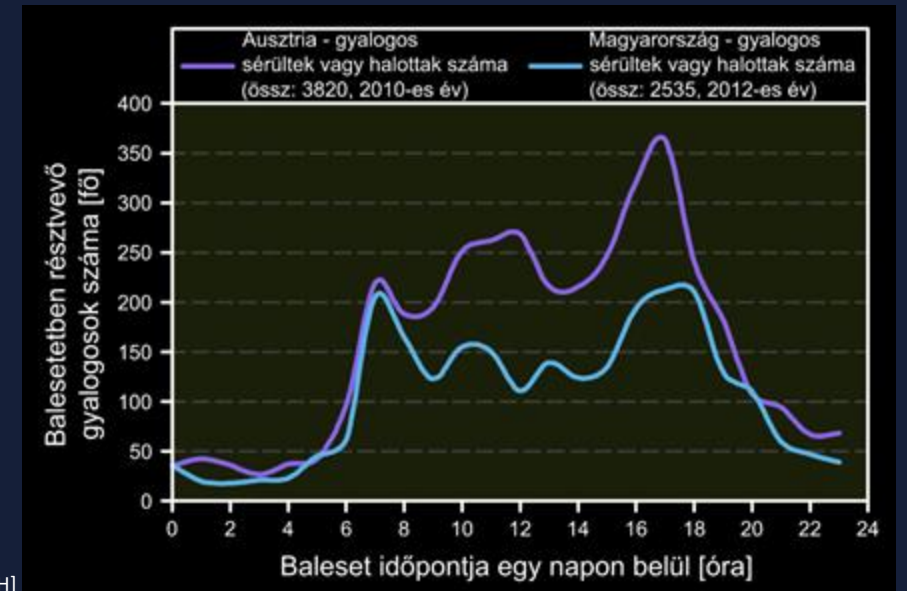
Magyar adatok

- A gyalogos **gázolások helye kb. 30%-ban a zebrán**
- A **zebrás gyalogos gázolások oka kb. 50%-ban a hirtelen lelépés**
- A zebrás gyalogos gázolások kb 25%-a súlyos sérülés, kb 5%-a halálos
- A gázolások túlnyomó többsége 6-20h közt történik
- Az **esti csúcsforgalomban elütöttek száma kiugró**

év	gyalogos gázolás	gyalogos gázolás zebrán	%
1979	5470	1895	35%
2009	2860	770	27%
2019	2448	817	33%

[KSH]

[KSH]

Előírások

(MSZ) EN 13201-2

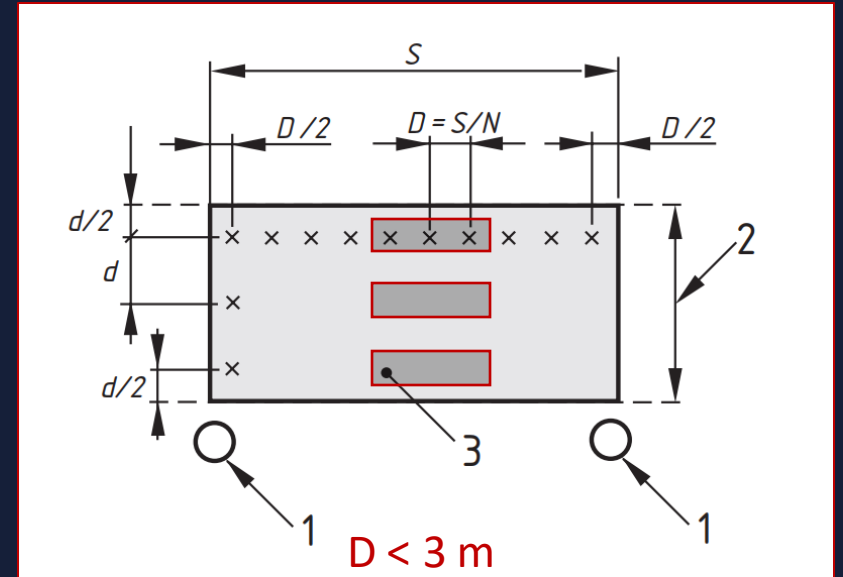
- 5. pont. Konfliktusterületek (C osztályok): „gépjárművezetők és egyéb úthasználók részére”
- 3. megj: C osztályok „a látótávolságok 60 m-nél kisebbek, és amikor több megfigyelési helyzet adódik”
- „a C osztályok egyidejűleg a konfliktusterületen lévő más úthasználók szempontjából is használhatók”
- B mell. Gyalogátkelőhelyek világítása
  - „Néhány országban léteznek olyan nemzeti szabványok...”
Mo-n nincs külön szabvány ☹️
  - normál közvilágítás - negatív kontraszt
  - kiemelő világítás – **pozitív kontraszt**
  - érkező forgalom sávja mellett, mindkét oldalon
  - aszimmetrikus világítótestek
  - **$E_v > E_h$**
  - járdaszélen álló gyalogos világítására is vonatkozik

Osztály	Horizontális megvilágítás	
	E	U_o
	[legkisebb karbantartási érték]	[legalább]
	lx	
C0	50	0,40
C1	30	0,40
C2	20,0	0,40
C3	15,0	0,40
C4	10,0	0,40
C5	7,50	0,40

Előírások

(MSZ) EN 13201-4

- 7.3.3. A horizontális megvilágítás mérése
  - érzékelő: útburkolat síkjában -> kardáncsuklós támaszték
  - h érzékelő < 200 mm
  - h érzékelő < 50 mm, ha FPM < 2 m
  - mérőszemély ne vessen árnyékot
    - hosszú tartórúd
    - vezetékes v. vezeték nélküli kapcsolat a mérőfejhez
  - hivatkozik MSZ EN 13201-3 számítás pontokra a mérőpontok meghatározásakor
- 7.3.5. A félcilindrikus megvilágítás mérése
  - $h = 1.5$ m, megfelelő irány, spec. mérőfej
- 7.3.6. A vertikális megvilágítás mérése
  - $h = 1.5$ m, megfelelő irány
- Mérési bizonytalanság értékelése

Előírások

20/1984. (XII. 21.) KM rendelet az utak forgalomszabályozásáról és a közúti jelzések elhelyezéséről

- zebra ott jelölhető ki (többek közt):
  - ahol 50 m-ről felismerhető a gyalogos (vö. EN 13201-2: 60 m-nél kisebb felismerési távolság)
  - közvilágítás van

Útügyi Műszaki Előírás ÚT2-1.201:2008

- Belterületi közutakon az útosztálynak és a környezetnek megfelelő közvilágításról kell gondoskodni

EN 13201-2

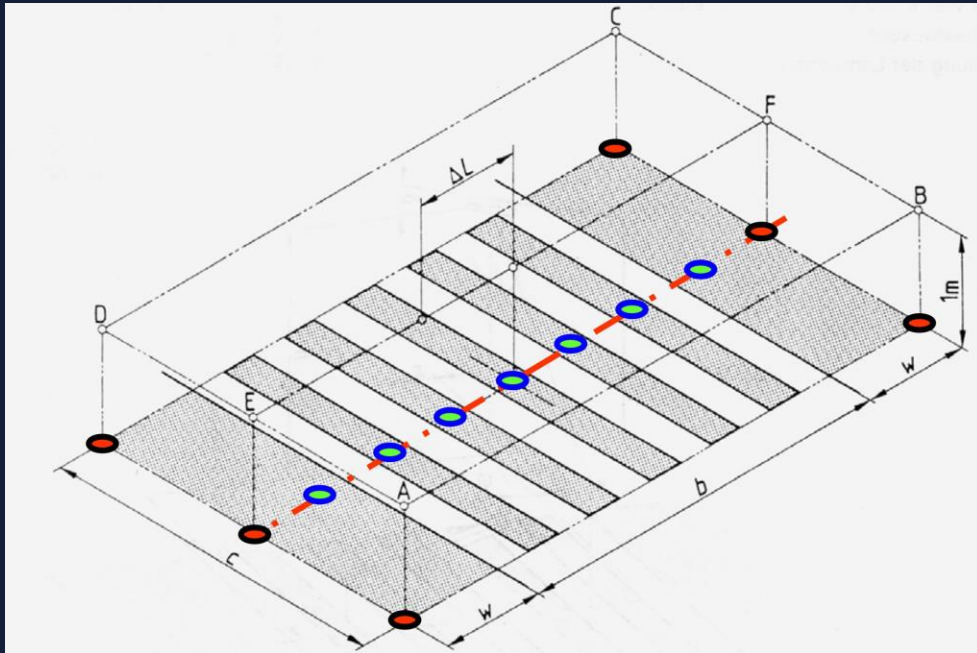
- hazai kiegészítésekkel együtt sem egészen egzakt
- a szabványban hiányzó vertikális előírások
- nem egyértelmű a mérési metodika (oda-vissza utalgatások)

HOGYAN MÉRJÜNK ZEBRÁT?

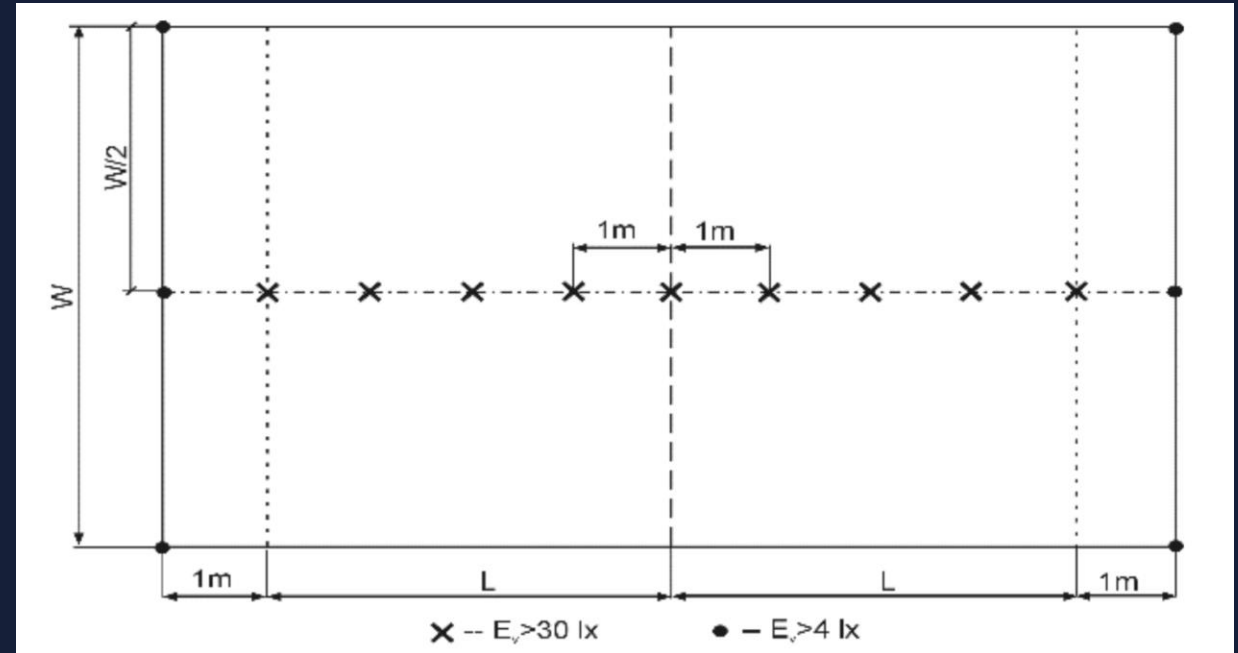
Előírások vertikális megvilágításra

Német szabvány: DIN 67523-2

- mérési magasság = 1m
- $E_v \text{ átl} > 30 \text{ lx}$, a középvonalban
- $E_v \text{ min} > 4 \text{ lx}$, minden pontra

[Ch. Heyen, 2009]

[Zalesinska Wandachowicz, 2021]

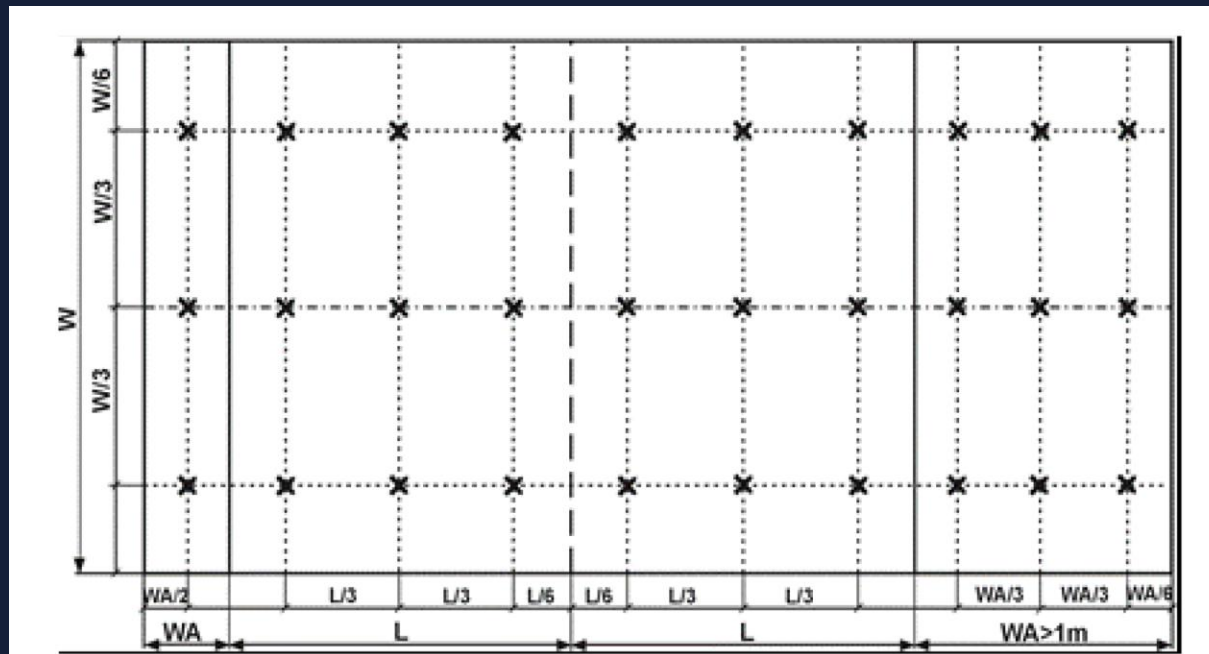
Előírások vertikális megvilágításra

Cseh állami előírás

(Technické Kvalitativní Podmínky Staveb Pozemních Komunikací, Kapitola 15, Osvětlování Pozemních Komunikací, Dodatekč. 1— Přisvětlování Přechodů, 2015)

- vertikális megvilágítás minden pontban
- Ev mérési magasság = 1m
- Ev átl és Ev min a táblázat szerint
- $U_0 > 0.4$

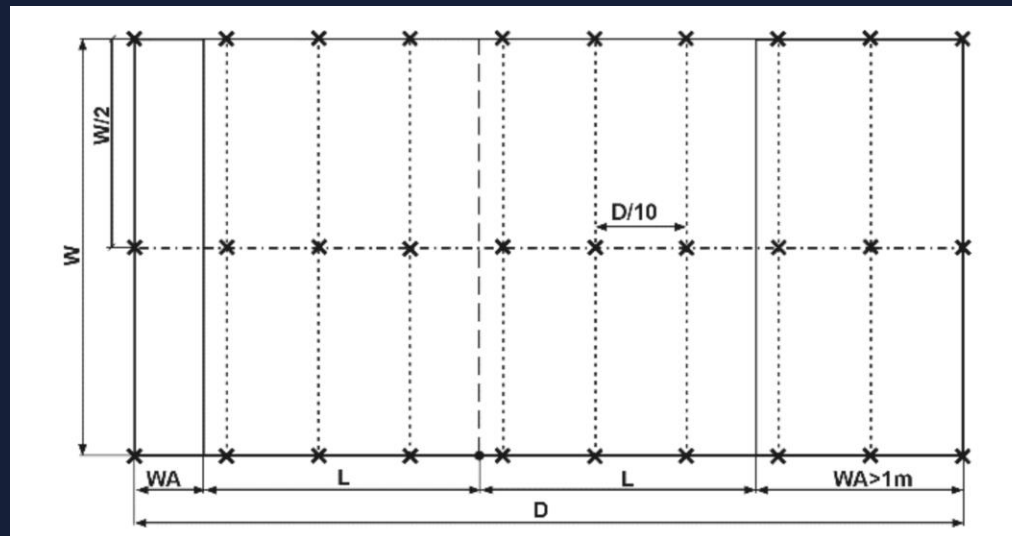
Road Illuminance E [lx]	Average Vertical Illuminance E_v [lx]		
	Road [Minimum]	Waiting Area [Minimum]	Whole Area [Maximum]
$50 \leq E$	Additional illumination is not required		
$30 \leq E < 50$	75	50	200
$20 \leq E < 30$	50	30	150
$10 \leq E < 20$	30	20	100
$E < 10$	15	10	50

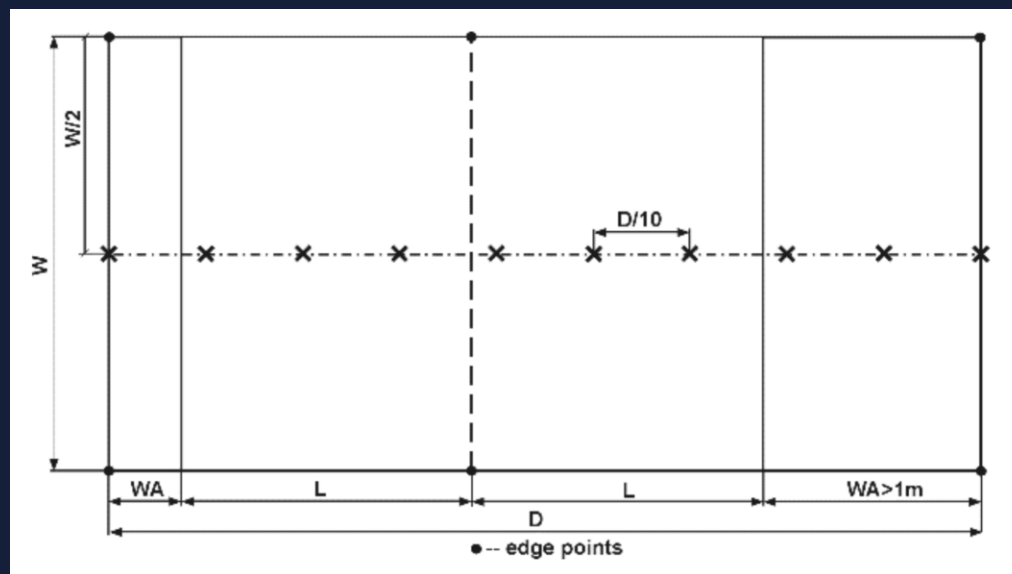
[Zalesinska Wandachowicz, 2021]

Előírások vertikális megvilágításra

E hor

E vert

Lengyel előírás

(Guidelines for the organization of safe pedestrian traffic-guidelines for correct lighting of pedestrian crossings)

- E_v mérési magasság = 1m
- E_v átl és E_v min a táblázat szerint,
- M esetén szomszédos 100m szerint, C esetén a szomszédos 50 m szerint
- $U_{0 \text{ hor}} > 0.4$
- $U_{0 \text{ vert}} > 0.35$

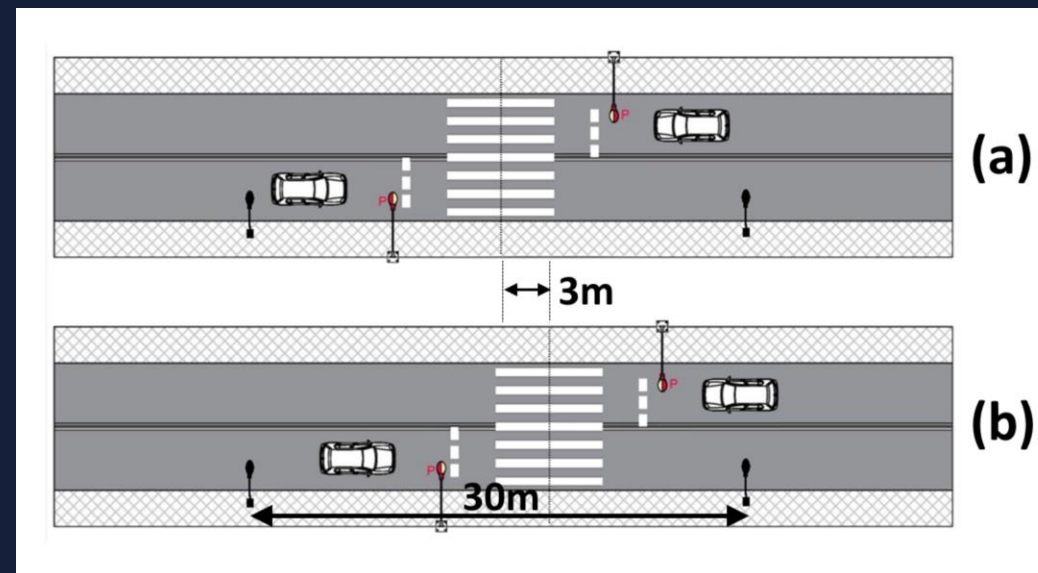
Road Luminance L [cd/m^2]	Road Illuminance E [lx]	Vertical Illuminance E_v [lx] (Minimum Value)		Horizontal Illuminance E_h [lx] (Minimum Value)				
		Pedestrian Crossings	Edge Points	Pedestrian Crossings				
M1	2.00	C0	50	Additional illumination is not required				
M2	1.50	C1	30					
M3	1.00	C2	20					
M4	0.75	C3	15					
M5	0.50	C4	10					
M6	0.30	C5	7.5					

[Zalesinska Wandachowicz, 2021]

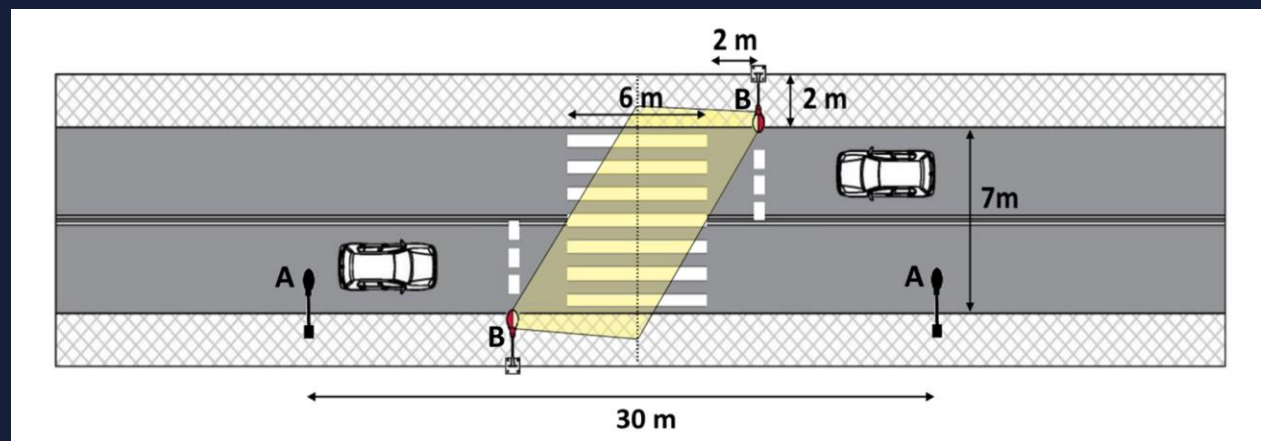
Előírások vertikális megvilágításra

Lengyel ajánlás

- kiegészítő világítás mentirányból mindig a zebra helyzetéhez igazodva függetlenül az oszlopközi helyzettől
- aszimmetrikus világítótest
- min. 1 m járdát is bevilágít

[Sędziwy – Kotulski, 2022]

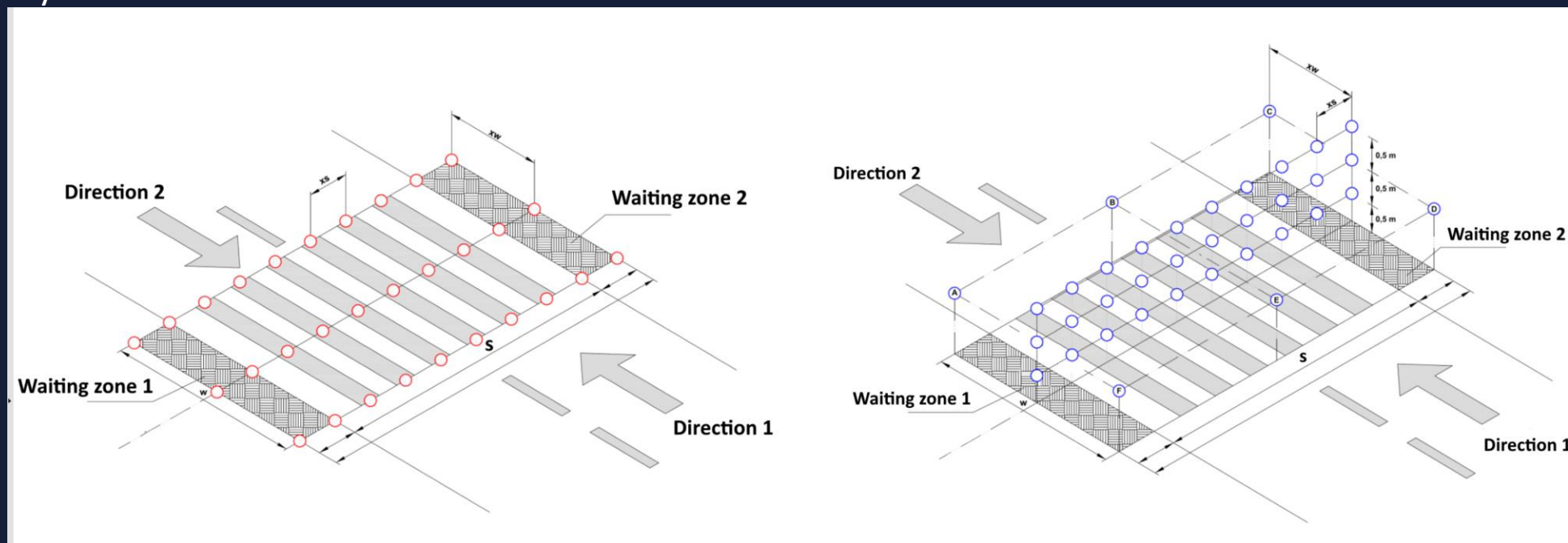

[Sędziwy – Kotulski, 2022]

Zebra mérése

Ajánlás

- E hor
  - úttesten sávonként 3 sorban (ld. útvilágítás)
  - tengelyben és két szélén (ha $D \leq 3\text{m}$)
  - 1 m járdasáv sarokpontjain és tengelyében
- E vert
  - A-F jelölt pontokban
  - tengelyben Eh pontok felett 0.5 – 1.0 – 1.5 m magasan
  - mindkét irányban

[Sędziwy – Kotulski, 2022]

Hazai tapasztalatok

#1 Na	Emin	Emax	Eátl	U0
Hor.	3.7	7.7	6.5	0.57
Vert K	1.0	5.0	4.0	0.24
Vert Ny	2.3	7.4	5.8	0.40
Vert.	1.0	7.4	4.9	0.2
Ev/Eh			0.8	

Δ #1	Δ Eátl	Δ Eátl %	Δ U0
Hor.	17.2	266%	0.04
Vert K	0.7	17%	0.06
Vert Ny	7.5	129%	0.33
Vert.	4.1	83%	0.06
Ev/Eh	-0.4	-50%	

#1 LED	Emin	Emax	Eátl	U0
Hor.	14.3	30.6	23.7	0.61
Vert K	1.5	6.7	4.7	0.31
Vert Ny	9.6	15.4	13.3	0.72
Vert.	1.5	15.4	9.0	0.31
Ev/Eh			0.4	

Hazai tapasztalatok

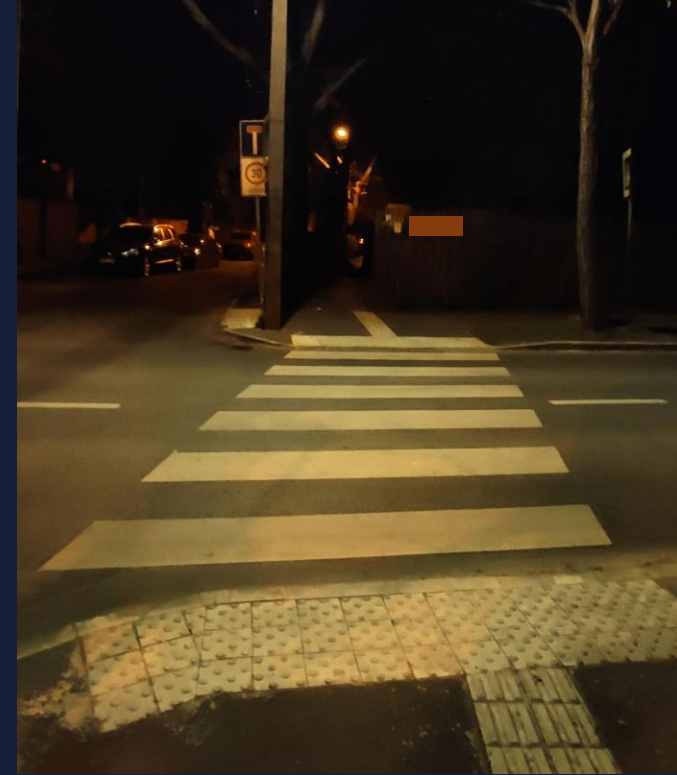

#2 Na	Emin	Emax	Eátl	U0
Hor.	3.8	10.9	7.1	0.54
Vert K	3.8	5.1	4.4	0.87
Vert Ny	3.6	6.5	5.0	0.72
Vert.	3.6	6.5	4.7	0.7
Ev/Eh			0.7	

Δ #1	Δ Eátl	Δ Eátl %	Δ U0
Hor.	17.6	247%	-0.06
Vert K	4.1	93%	-0.35
Vert Ny	12.6	250%	-0.02
Vert.	8.3	177%	-0.20
Ev/Eh	-0.1	-20%	

#2 LED	Emin	Emax	Eátl	U0
Hor.	11.8	36.2	24.7	0.48
Vert K	4.4	9.7	8.5	0.52
Vert Ny	12.3	22.3	17.6	0.69
Vert.	4.4	22.3	13.1	0.52
Ev/Eh			0.5	

Hazai tapasztalatok

#3Na	Emin	Emax	Eátl	U0
Hor.	17.3	45.1	32.9	0.53
Vert K	6.9	9.8	8.8	0.78
Vert Ny	1.8	7.7	5.6	0.32
Vert.	1.8	9.8	7.2	0.3
Ev/Eh			0.2	

Δ #1	Δ Eátl	Δ Eátl %	Δ U0
Hor.	-15.6	-47%	-0.07
Vert K	-2.6	-29%	-0.14
Vert Ny	-1.7	-31%	-0.17
Vert.	-2.2	-30%	-0.17
Ev/Eh	0.1	33%	

#3 LED	Emin	Emax	Eátl	U0
Hor.	7.9	23.5	17.3	0.46
Vert K	4.0	7.9	6.2	0.64
Vert Ny	0.6	5.0	3.9	0.15
Vert.	0.6	7.9	5.1	0.15
Ev/Eh			0.3	

Világítási hibák

Lombárnyék

- nagyon gyakran tapasztalható közeli oszlophely esetén
- kifejezetten veszélyes
- csak fél évig takar

Gallyazni, gallyazni, gallyazni!

Világítási hibák

Táblaárnyék

- gyakran tapasztalható közeli oszlophelyen vagy kiemelő világításnál
- tervezésnél sosincs ott tábla
- kifejezetten veszélyes
- kiemelő fény akár többet árthat, mint használ, az alacsony FPM kápráztat

Világítási hibák

Táblaárnyék

- gyakran tapasztalható közeli oszlophelyen vagy kiemelő világításnál
- tervezésnél sosincs ott tábla
- kifejezetten veszélyes
- kiemelő fény akár többet árthat, mint használ

Világítási hibák

Világítási hibák

Világítási hibák

Táblaárnyék

Világítási hibák

Alacsony fénypontmagasság

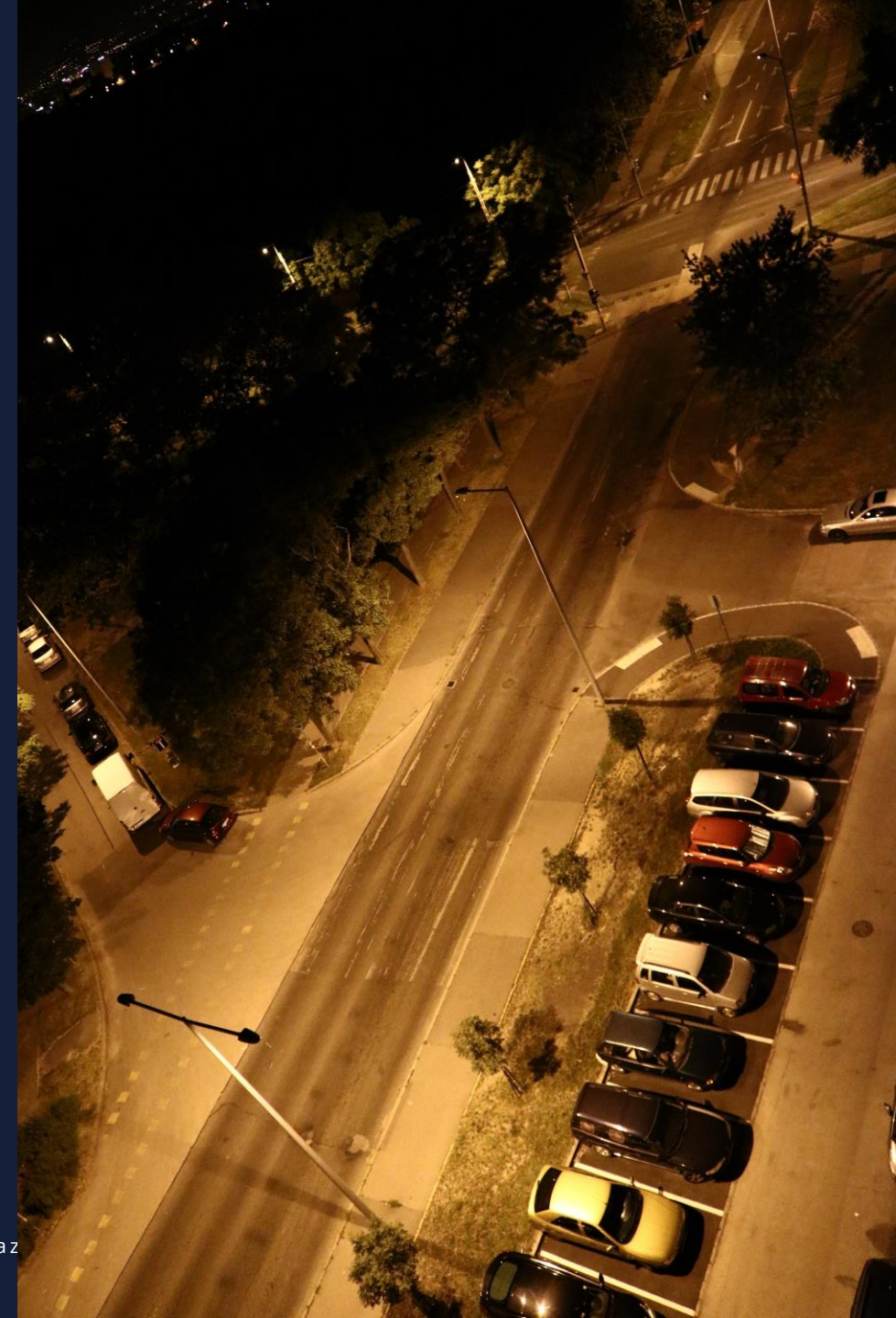
- egyenetlen világítás
- tervezveszélyesen sötét az átjáró egyik fele
- erősen kápráztat
- kifejezetten veszélyes
- kiemelő fényként akár többet árthat, mint használ

Világítási hibák

Tervezési / beállítási hibák

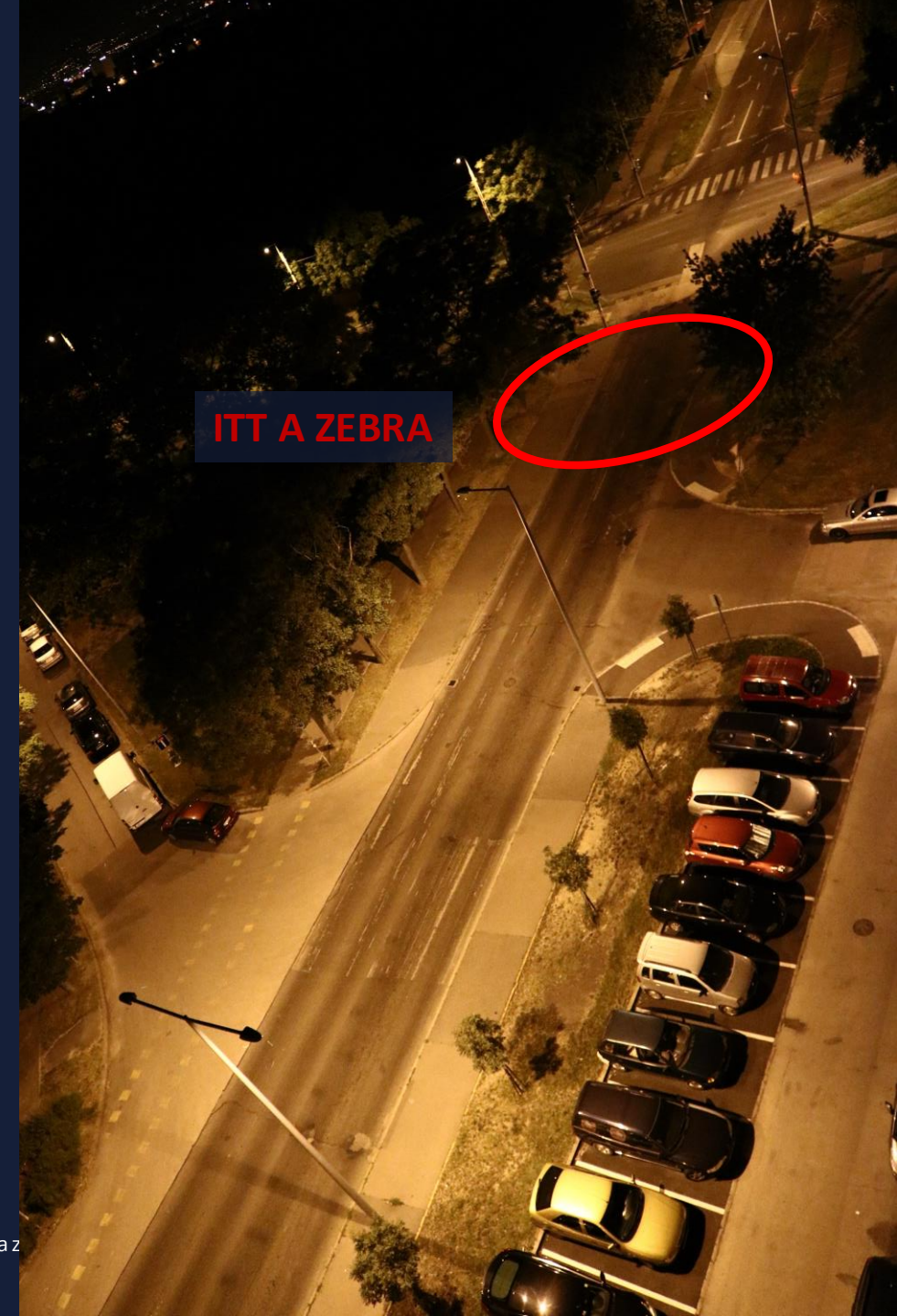
- egyenetlenség
- veszélyesen sötét helyek
- rossz beállítás esetén kápráztathat

Világítási hibák

Tervezési / beállítási hibák

- egyenetlenség
- veszélyesen sötét helyek
- rossz beállítás esetén kápráztathat

Összefoglalás

- Gyalogosgázolások 30%-a zebrán történik, sok az esti csúcsidőszak alatt
- A közvilágítási szabvány útmutatásai elégségesek, de nem elég részletesek
- A környező országokban van jó gyakorlat a zebrák méretezésére és ellenőrző mérésére
- A LED korszerűsítések során kiemelt figyelmet kellene fordítani a vertikális megvilágításra, a korszerű LED-es világítótestekkel rosszabb értékek is elérhetők, mint a régi HPS lámpatestekkel
- A korszerűsítések során kiemelő világítás létesítésével kell javítani a zebrák világítását
- Jellemző hibákat kerülni kell: lombárnyék, táblaárnyék, beállítási hibák, alacsony FPM

ÓBUDAI EGYETEM
ÓBUDA UNIVERSITY

Nádas József
Molnár Zsolt
Dr. Molnár György

